

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора,
професора кафедри менеджменту та інновацій
Тюхтенко Наталії Анатоліївни
на дисертаційну роботу
Олійника Вадима Валентиновича
**«Інтегральна якість управлінського капіталу
в умовах технологічної сингулярності»,**
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Сучасний етап розвитку менеджменту характеризується суттєвою трансформацією змісту та характеру управлінської діяльності, що зумовлене динамічним розвитком цифрових технологій, поширенням штучного інтелекту, прискоренням інноваційних процесів, зростанням інформаційних потоків та посиленням стратегічної невизначеності. За таких умов змінюються не лише традиційні підходи та інструменти управління, а й вимоги до професійної спроможності сучасних управлінських кадрів. А ефективність менеджменту дедалі більшою мірою визначається здатністю управлінців не лише володіти сукупністю професійних знань і практичних навичок, а й забезпечувати їх інтеграцію відповідно до мінливих умов функціонування організації. Особливого значення при цьому набувають стратегічне мислення, інноваційна активність, адаптивність, здатність до прийняття рішень в умовах невизначеності, управлінська культура та готовність до постійного професійного розвитку. Відповідно, сучасний менеджмент доцільно розглядати не лише як систему функцій, методів та управлінських технологій, а як динамічну систему професійних компетентностей і цінностей, яка здатна забезпечити організаційні можливості своєчасного реагування на зміни та формування конкурентних переваг на засадах сталого розвитку під впливом потужних викликів технологічної сингулярності. Саме тому розвиток управлінського капіталу та

формування здатності менеджменту до безперервного професійного оновлення стають одним із визначальних чинників ефективності сучасних організацій.

Представлена до рецензування дисертаційна робота Олійника Вадима Валентиновича присвячена актуальному завданню – формуванню теоретико-методологічних та науково-прикладних засад розвитку управлінського капіталу як стратегічного ресурсу сучасних організацій. Важливо, що здобувач виходить за межі традиційного компетентнісного трактування професійного потенціалу менеджера та розглядає управлінський капітал як системне утворення, у межах якого окремі характеристики управлінця набувають нового змісту внаслідок їх взаємодії. Обране дослідження має особливого значення для України, яка перебуває у стані війни та потребує суттєвої структурної модернізації економіки, післявоєнного відновлення на засадах інтеграції до європейського економічного й освітнього простору, що об'єктивно підвищує вимоги до професіоналізму управлінських кадрів. Отже, вибір теми дисертаційного дослідження Олійника В. В. є обґрунтованим, своєчасним та відповідає актуальним напрямкам розвитку теорії і практики сучасного менеджменту.

Структура і зміст дисертаційної роботи. Структура дисертації Олійника В. В. відповідає меті та поставленим завданням дослідження і забезпечує послідовне розкриття авторської концепції. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі «Інтегральність як концептуальна основа розвитку управлінського капіталу» сформовано теоретичний фундамент дослідження: розкрито інтегральність як системоутворюючий принцип менеджменту, досліджено базові концепти інтегральної якості управлінського капіталу та визначено його місце в системі інтегрального менеджменту. Позитивним є прагнення здобувача сформулювати цілісну понятійно-категоріальну конструкцію, в якій управлінський капітал розглядається у взаємозв'язку з професійною компетентністю, людським та інтелектуальним капіталом, управлінською культурою, інноваційною спроможністю і професіоналізацією менеджменту.

Другий розділ «Професіоналізація менеджменту як основа формування інтегральної якості управлінського капіталу» має виразне науково-прикладне спрямування. Представлено адаптивну управлінську модель професіоналізації менеджменту в Україні, досліджено інтегральний формат первинної менеджерської освіти та обґрунтовано роль адаптаційного навчання управлінських кадрів. Заслугує на позитивну оцінку розуміння професіоналізації як безперервного процесу формування й оновлення управлінського капіталу.

У третьому розділі «Конкурентоспроможність управлінського капіталу в умовах технологічної сингулярності» запропоновано факторну теорію конкурентоспроможності управлінського капіталу, розкрито мотиваційний контекст його інноваційного розвитку та сформовано багаторівневу інтегральну модель конкурентоспроможності. Особливої уваги заслуговує наскрізна логіка розвитку управлінського капіталу: від первинної менеджерської освіти і професійної компетентності – через інтегральну якість і конкурентоспроможність – до стратегічної результативності та конкурентоспроможності організації.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційного дослідження Олійника В. В. визначається розвитком теоретико-методологічних положень щодо формування інтегральної якості управлінського капіталу та розробленням науково-прикладних підходів до забезпечення його конкурентоспроможності.

До найбільш вагомих результатів слід віднести трактування інтегральної якості управлінського капіталу як системоутворюючої характеристики професійного менеджменту, що формується в результаті взаємодії знань, професійних компетентностей, цінностей, досвіду, стратегічного мислення, інноваційної спроможності, адаптивності та мотивації професійного розвитку.

Науковий інтерес становить багаторівнева інтегральна модель конкурентоспроможності управлінського капіталу, яка поєднує первинну менеджерську освіту, професійну управлінську компетентність, інтегральну

якість управлінського капіталу, його конкурентоспроможність, стратегічну результативність організації та конкурентоспроможність економіки. Самостійну наукову цінність має також розвиток положень щодо адаптаційного навчання і пірамідально-матричної моделі мотивації інтегральної якості управлінського капіталу.

Повнота викладення основних результатів дисертації в наукових виданнях та апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертації достатньо повно представлені у наукових публікаціях здобувача. За матеріалами дослідження опубліковано 16 наукових праць загальним обсягом 7,88 друкованих аркушів, з яких особистий внесок автора становить 7,13 друкованих аркушів. Серед них: 7 публікацій у наукових фахових виданнях України та 9 публікацій апробаційного характеру.

Тематика наукових праць відповідає основним складовим дисертації та охоплює інтегральну якість управлінського капіталу, професіоналізацію менеджменту, інтегральну підготовку управлінських кадрів, мотиваційне забезпечення інноваційного розвитку, інтегральний менеджмент і фактори конкурентоспроможності управлінського капіталу. Результати дослідження пройшли належну апробацію на наукових і науково-практичних конференціях.

Дотримання академічної доброчесності. Дисертаційна робота має ознаки самостійно виконаного наукового дослідження. Використані здобувачем положення інших авторів супроводжуються відповідними бібліографічними посиланнями. У дисертації конкретизовано особистий внесок Олійника В.В. у наукові праці, виконані у співавторстві; результати співавторів не заявляються як особисті наукові здобутки дисертанта.

За результатами змістового аналізу дисертаційної роботи підстав для висновку про порушення принципів академічної доброчесності не виявлено. Формальне встановлення показників текстових збігів та інших характеристик академічної доброчесності здійснюється відповідно до затверджених в університеті процедур.

Практичне значення наукових результатів. Практична цінність дисертації Олійника В. В. полягає у можливості використання запропонованих моделей, положень та рекомендацій у системі менеджерської освіти, професійного розвитку управлінських кадрів, корпоративного навчання, формування управлінських команд та вдосконалення систем управління організаціями.

Практичне значення результатів підтверджується їх використанням у діяльності Департаменту фінансів Одеської обласної адміністрації, ТОВ «ТЕКО-ТРЕЙД», СТОВ «Нива», ТОВ «САН ЛАЙТ», а також в освітньому процесі економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Корисним для освітньої практики є підхід до розвитку навчально-наукового комплексу, який об'єднує дисципліни «Управлінський капітал», «Професіоналізація управлінської діяльності» та «Інтегральний менеджмент».

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Олійника В.В., її наукову новизну, теоретичне і практичне значення, доцільно звернути увагу на окремі положення, які мають дискусійний характер й можуть визначати перспективи подальших авторських розвідок.

1. У п. 1.2 (с. 63) та п.1.3 (с. 80) представлено аргументоване авторське бачення таких понять як «управлінський капітал» та «інтегральна якість управлінського капіталу». При цьому доцільно було б здійснити концептуальне розмежування індивідуального та колективного вимірів управлінського капіталу, оскільки ряд характеристик інтегральної якості безпосередньо належить окремому менеджеру, тоді як інші – проявляються, передусім, на рівні управлінської команди або організації. Дана пропозиція дала б можливість показати – за яких умов сукупність компетентностей висококваліфікованих менеджерів трансформується у інтегрований управлінський капітал організації та яку роль у цьому процесі відіграють командна взаємодія, організаційна

культура, довіра, розподілене лідерство, організаційна пам'ять і механізми обміну знаннями.

2. Автором пропонується розглядати управлінський капітал через «тріаду континуумів: від управлінського (бюрократичного) через менеджерський (професійний) до людиноцентричного (професійного)» (п.1.2, с. 62). Потребує уточнення та поглибленого розкриття людиноцентричної складової інтегральної якості управлінського капіталу, оскільки в умовах поширення штучного інтелекту інтегральна якість має характеризувати не тільки професійну й технологічну спроможність менеджера, але й здатність визначати межі технологічно доцільного рішення з позицій людських цінностей, професійної відповідальності, соціальних наслідків та культурного різноманіття. Тому формалізація компоненти людиноцентричності дала б змогу більш чітко визначити місце людського судження і ціннісного вибору у взаємодії «менеджер – штучний інтелект».

3. Авторська модель професіоналізації менеджменту (п. 2.1) могла б бути посилена виокремленням механізму професійного розвитку управлінського капіталу, оскільки за умов надзвичайно швидкого технологічного оновлення управлінські знання та компетентності можуть не тільки формуватися, а й швидко втрачати актуальність. Перспективним є дослідження професійного старіння компетентностей, критичних точок їх девальвації та механізмів своєчасного оновлення управлінського капіталу.

4. Запропонована автором пірамідально-матрична модель мотивації інтегральної якості управлінського капіталу (п.3.2; п.3.3, с. 239) потребує більш виразного урахування можливих мотиваційних конфліктів, оскільки індивідуальні мотиви менеджера, цілі управлінської команди та стратегічні інтереси організації не завжди збігаються. Доцільним було б доповнити запропоновану модель механізмами узгодження різнорівневих мотивів та визначити роль організаційної культури у трансформації індивідуальної мотивації в колективно значущий результат, особливо – в умовах адаптації до викликів технологічної сингулярності.

5. Багаторівневу інтегральну модель конкурентоспроможності управлінського капіталу, обґрунтовану автором у п. 3.3, доцільно було б розглянути з урахуванням механізму відтворення управлінського капіталу при зміні складу управлінської команди. Звільнення ключового менеджера, керівництва або істотна ротація управлінської команди можуть призводити до втрати частини накопичених управлінських знань, зв'язків, неформалізованих практик, що впливає на репутаційні втрати і гальмує досягнення конкурентних переваг. Тому перспективним напрямом у даній царині є визначення механізмів інституціоналізації управлінського капіталу – перетворення індивідуального досвіду на організаційні процедури, стандарти, бази знань, систему наставництва та організаційну пам'ять.

Проте зазначені зауваження та дискусійні положення не стосуються наукової новизни дисертації, мають рекомендаційний характер й не знижують теоретико-практичну значущість результатів виконаного дослідження.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Олійника Вадима Валентиновича «Інтегральна якість управлінського капіталу в умовах технологічної сингулярності» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання щодо розвитку теоретико-методологічних засад формування інтегральної якості управлінського капіталу та обґрунтування механізмів забезпечення його конкурентоспроможності в умовах технологічних трансформацій.

Дисертація характеризується логічністю побудови, послідовністю викладення матеріалу та взаємозв'язком між поставленою метою, завданнями, одержаними результатами і сформульованими висновками. Основні результати достатньо повно оприлюднені у наукових публікаціях та апробовані на наукових конференціях, а практична спрямованість підтверджується використанням окремих результатів у діяльності організацій, органу публічного управління та у освітньому процесі.

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, мають переважно дискусійний та рекомендаційний характер і визначають перспективні напрями подальших наукових досліджень автора.

Дисертаційна робота Олійника Вадима Валентиновича на тему: «Інтегральна якість управлінського капіталу в умовах технологічної сингулярності» відповідає галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 073 «Менеджмент», «Вимогам до оформлення дисертації», затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.), та пунктам 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а Олійник Вадим Валентинович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та інновацій
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова



Наталія ТЮХТЕНКО

*Підпис д.економ.н., професора
Наталії Тюхтенко завіршено.
Проректор з Адміністративних питань*

